

Fråga advokaten

Agneta Gustafsson och Josef Angerbjörn är advokater vid Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad förklarar de varannan vecka juridiska ord och begrepp samt svarar på läsarnas frågor om juridik, främst om avtalsrätt och bostadsköp.

Om förvaltarskap

Hej,

Min släkting har nyligen fått en förvaltare utsedd av tingsrätten. Jag har nu lite frågor om vad det innebär. Av tingsrättens beslut framgår att förvaltarskapet avser att bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person. Till saken hör vilket kanske också är anledningen till att min släkting fått en förvaltare är att hon på grund av sin sjukdom ådragit sig betydande skulder. För det fall min släkting nu, efter att hon fått en förvaltare, fortsätter att beställa saker och tjänster utan förvaltarens godkännande, har företagen då rätt att få betalt för sina saker och tjänster? Jag undrar också vad de olika delarna i förvaltarskapet innebär egentligen.

/Daniel

Hej Daniel, och tack för din fråga.

Innan vi går in på hur rättsläget ser ut när en huvudman beställt varor och tjänster som förvaltaren inte samtyckt till är det bra att först förtydliga vad ett förvaltar­skap innebär och vad de olika delarna avser. Lagreglerna gällande förvaltar­skap återfinns i föräldrabalken. Huvudsakligen innebär reglerna att den som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person och samtidigt själv är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, kan få en förvaltare förordnad för sig. Ett förvaltar­skap får dock inte anordnas om det är tillräckligt att ett godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp.

Vid ett förvaltar­skap, till skillnad från vid ett godmanskap, mister huvudmannen en viss del av sin egen rättshandlings­förmåga. Tidigare benämndes detta som att personen omyndighetsförklarades. Ett förvaltar­skap kan beroende på huvudmannens behov avse en eller flera av de tre delarna, *bevaka rätt, förvalta egendom* och *sörja för person*. I föräldrabalken definieras de olika delarna inte särskilt tydligt. Det är också så att de tre områdena delvis går in i varandra.

Bevaka rätt kan dock sägas innefatta den juridiska delen av förvaltarens uppdrag och påverkas mycket av huvudmannens livssituation. Bevaka rätt gäller dock både på civilrättens område, exempelvis bevaka rätt i dödsbo, ingå avtal för huvudmannens vägnar, som på förvaltningsrättens område, såsom att ansöka om skuldsanering eller bostadsbidrag för huvudmannen.

Förvalta egendom avser den ekonomiska delen av förvaltarens uppdrag och är kanske den del som är mest känd för allmänheten. Uppgiften innebär förvaltning av *all* egendom tillhörande huvudmannen. Det betyder att uppdraget avser att sköta huvudmannens ekonomi, ta hand om pension och bidrag, betala räkningar, lämna fickpengar, förvalta kapital, värdehandlingar, fastigheter och se till att huvudmannens egendom är tillfredställande försäkrad. En förvaltare bör lämpligen sätta sig in i hur huvudmannen lever eftersom han eller hon måste bilda sig en uppfattning om vad huvudmannen uppskattar och kan använda sina medel till. Det kan då vara viktigt att

samråda med närstående och eventuell vårdpersonal. En förvaltare bör därför inte enbart betrakta sig själv som en *kamrer* eller *kassör* även om uppdraget endast avser den ekonomiska delen.

Sörja för person kan kanske bäst beskrivas som den kurativa delen av uppdraget, och innebär intressebevakning av personliga frågor. Sörja för person är kanske även det mest svårdefinierade området inom förvaltar­skapet. I ett uppmärksammat hovrättsfall avseende utvidgning av ett förvaltar­skap har domstolen anfört att *sörja för person* innebär att förvaltaren ska se till att huvudmannen har ett bra boende och uppmärksamma huvudmannens behov av stöd och hjälp, sociala kontakter och sysselsättning. Sörja för person kan därför delvis beskrivas som att förvaltaren ska se till att huvudmannen får del av sociala insatser som anordnas av civilsamhället.

För det fall förvaltar­skapet omfattar samtliga delar är det fråga om ett ganska heltäckande ställföreträdarskap där förvaltaren har en extraordinär behörighet att företräda huvudmannen. Endast undantagsvis krävs huvudmannens eller överförmyndarens samtycke till förvaltarens åtgärder.

Eftersom förvaltar­skapet för din släkting omfattar såväl bevaka rätt som förvalta egendom har förvaltaren ensam rådighet över släktingens egendomar och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget. Det innebär som tidigare nämnts att din släkting i princip inte längre själv kan ingå avtal med giltig verkan. Med förvaltarens samtycke kan dock släktingen ingå sådana avtal som omfattas av förvaltar­uppdraget.

Om din släkting skulle fortsätta att köpa saker och ingå tjänster som förvaltaren inte samtyckt till ska dessa rättshandlingar (avtal om köp eller tjänst) som huvudregel enligt bestämmelser i föräldrabalken anses vara ogiltiga. Det innebär att saker och annat som omfattas av de avtal personen ingått ska lämnas tillbaka. Om det inte kan ske kan skadeståndsskyldighet uppkomma om din släkting haft nytta av det som avtalet omfattade. Om din släkting vid slutandet av avtalen använt sig av falska uppgifter om sin behörighet och därmed vilselett säljaren kan dock din släkting om avtalet ogiltigförklaras även behöva kompensera säljaren för den förlust som förorsakats på grund av att avtalet inte längre blir giltigt, det så kallade negativa kontrakt­intresset.

Jag avslutar med de kloka orden av den amerikanska författaren Lydia M. Child (1802–1880): *”En ansträngning som görs för andras lycka lyfter oss över oss själva.”*

**JOSEF
ANGERBJÖRN**
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta och Josef!

Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, e-posta din fråga till advokaten@nywa.nu.